

УДК 373. 3/. 5.017

DESIGN OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN SECONDARY SCHOOL ПРОЕКТУВАННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Cherevko L./Черевко Л.В.

teacher /викладач

Cherevko O./ Черевко О.Д.

teacher /викладач

*Municipal Institution " Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council" 33, Nebesna Sotnia, 20300*

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради» вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті визначено найбільш загальні педагогічні умови успішності проектування виховного процесу в початковій школі. Визначено пріоритетність компоненту виховання у педагогічній системі і створення цілеспрямованого виховуючого середовища.

Ключові слова: проектування, виховний процес, початкова школа.

Вступ.

Провідна ідея модернізації освітнього процесу в початковій школі – гуманістична педагогіка співробітництва, партнерства, співтворчості, яка передбачає перехід від навчально-дисциплінарної моделі організації педагогічного процесу до моделі особистісно-розвивальної, за якої закони фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку вихованця, процеси та зміни, що відбуваються у його внутрішньому світі, стають головними орієнтирами у педагогічній діяльності, а створення умов для розвитку дитини розглядається як найважливіший пріоритет реформування освіти.

Основний текст.

Аналіз сучасної складної і повної суперечностей виховної ситуації свідчить, що виховний процес у початковій школі становить собою набір стандартних заходів, за якого вихованець стає лише об'єктом дисциплінарних впливів, носить інформаційно-просвітницький характер, що орієнтується переважно на методи заохочення і покарання. Їх домінування у виховній практиці призвело до культивування пристосовницької моралі, моралі вигоди.

Цілісний розвиток та виховання учня протягом усіх років його навчання в школі вирішується скоріше інтуїтивно, оскільки цілеспрямованої стратегії його

розвитку педагога не мають. Такий стан справ не забезпечує повною мірою можливості для саморозвитку школяра, процес особистісного становлення індивіда, його фізичний, психічний, соціальний і духовний розвиток залишається стихійним і нерегульованим, виховна діяльність здійснюється узагальнено, без врахування тих змін, що відбулися в розвитку сучасного школяра під впливом соціально-політичних, економічних, екологічних та інших чинників. Не завжди враховуються зрілі вимоги та поінформованість вихованців школи.

Традиційно виховний процес уявлявся теоретиками і здійснювався в практиці як моносуб'єктний. Його аналіз дає змогу вичленити дві основні, прямо протилежні моносуб'єктні концепції навчання і виховання: інтерналістську, згідно з якою розвиток і виховання розглядається як автономний процес під впливом програм біологічної і соціальної спадковості, і екстерналістську, котра розглядає активність вихованця як наслідок впливу зовнішніх факторів. Саме ця (екстерналістська) традиція одержала розповсюдження у вітчизняній педагогіці, де виховання трактувалося як спеціально організований педагогічний вплив на особистість дитини [3].

Це визначення відображає зовнішню сторону виховного процесу, тільки діяльність вихователя. Але зовнішній вплив може викликати як позитивну, так і негативну реакцію, або ж бути нейтральним. Даний підхід має односторонній, технологічний характер, бо основна увага зосереджується на діяльності педагога. Вчитель виступає в ролі суб'єкта навчально-виховного процесу, а учень – у ролі об'єкта. Управління виховним процесом здійснюється без глибокого його аналізу, не визначаються стратегічні й тактичні цілі та педагогічні задачі виховання.

До причин, що визначають актуальність проектування виховного процесу, слід віднести ще й такі як загальна соціальна ситуація, що негативно впливає на розвиток особистості, появу якісно нових вимог з боку суспільства до особистості, розмитість і девальвацію системи традиційних цінностей.

Ці обставини вимагають зміни парадигми виховання, нової логіки побудови та управління виховним процесом, нових технологій педагогічної діяльності, де б органічно поєднувалася теорія і практика, усвідомлено формувалася виховна стратегія закладу освіти. А це пов'язано із проектуванням особистісно-розвивальної взаємодії, де визначальним є виховання в широкому розумінні цього слова, бо включає в себе як навчання, так і власне виховання. В

сучасному розумінні процес виховання – це закономірна, неперервна і послідовна зміна моментів розвитку взаємодіючих суб'єктів, набуття ними індивідуального досвіду у фізичній, психічній, соціальній та духовній сферах життєдіяльності (О.Киричук) [3]. Таке трактування дає можливість розглядати виховання як соціально-особистісне явище, в якому і педагог, і вихованець виступають суб'єктами взаємодії, педагогічно-доцільної, морально-естетичної, на рівні співробітництва та співтворчості.

Психолого-педагогічне проектування, яке є теоретико-прикладним напрямком педагогіки, виступає засобом реалізації особистісно-розвивального підходу у виховному процесі. У відповідності з цим виховання розуміється як саморозвивальна відкрита система, що має полісуб'єктний, взаєморозвивальний характер для всіх суб'єктів соціальної взаємодії. Адже, розбудова та оновлення української національної школи передбачає якісно новий підхід до організації виховного процесу, який побудований на засадах демократизму, гуманізму, індивідуалізації та диференціації.

Особлива роль проектування виховного процесу обумовлена тим, що воно є однією з головних сфер поєднання теорії і практики. Проблема проектування виховного процесу є одним із найважливіших напрямів розвитку педагогічної теорії і практики. Проектування виховного процесу органічно вплітається у пошук нового виховання, інноваційних педагогічних технологій, за яких би особистість школяра, його фізичний, психічний, соціальний та духовний розвиток перебували в центрі освітнього процесу.

Проектування виховного процесу є цілеспрямованим, творчим попереднім визначенням і конструюванням програми сумісної діяльності педагога та вихованців. Це процес проектування особистісно-розвивальної взаємодії, де визначальним є виховання в широкому розумінні цього слова, яке включає в себе розвиток, виховання (у вузькому розумінні) і навчання [4].

Основною метою проектування виховного процесу є створення обґрунтованої системи параметрів стану об'єкта педагогічного управління, даних у динаміці, з урахуванням чинників, що регулюють та визначають цей процес, а також засобів регулювання.

Модель проекту включає:

- опис стану об'єкта педагогічного управління, стосовно якого проектується педагогічна діяльність (до початку цієї діяльності та прогнозований його стан в кінцевому результаті);

- опис проблем, пов'язаних із станом об'єкта педагогічного управління та аналіз чинників, що їх породжують;
- прогноз динаміки переходу об'єкта з первинного стану в бажаний з визначенням критичних етапів та індикаторів зміни контрольованих властивостей;
- перелік прийомів та засобів впливу на чинники, що визначають стан об'єкта;
- опис засобів контролю змін стану об'єкта;
- опис засобів усунення недоліків у самому проекті [4].

Модель проектування виховного процесу в початковій школі містить основні структурні компоненти:

- психолого-педагогічна діагностика вихідного стану вихованця;
- соціально-психологічна діагностика педагогічної ситуації функціонування вихованця;
- визначення та обґрунтування педагогічних шляхів впливу на процес досягнення бажаного стану вихованця з конкретизацією педагогічних задач;
- прогнозування динаміки активності вихованця педагогічного управління та динаміки його змін, визначення етапів контрольної діагностики;
- педагогічне моделювання та організація діяльності вихованця;
- моніторинг (відстежування) динаміки активності вихованця;
- поточне регулювання та корекція шляхів управління освітнім процесом;
- підсумкова діагностика рівня стану вихованця, співставлення його з прогнозованим, розробка проекту на новий етап розвитку вихованця [4].

Основними системоутворюючими сферами цілісного процесу розвитку індивідуальності є фізичний, психічний, соціальний і духовний розвиток. Ці компоненти перебувають у діалектичній єдності та взаємообумовленості: розвиток (прогресивний чи регресивний) одного з них створює сприятливі або несприятливі умови для розвитку інших. За наявності прогресивних змін кожного з компонентів має місце синдром росту, а за наявності регресивних – розпаду.

Основним індикатором ефективності проектування виховного процесу в початковій школі є динаміка життєвої активності учнів, під якою ми розуміємо:

- готовність вихованця до свідомого вибору місця в житті;

- здатність максимально розкрити і реалізувати свої потенційні можливості, закладені природою здібності, схильності, талант;
- здатність до власної життєтворчості.

Показниками рівнів розвитку особистості школяра у педагогічному сенсі можуть слугувати рівні фізично-оздоровчої, інтелектуальної, емоційно-вольової, соціально-комунікативної та духовно-катарсичної активності.

Висновки.

Отже, визначають найбільш загальні педагогічні умови успішності проектування виховного процесу в початковій школі:

- ✓ визнання пріоритетності компоненту виховання у педагогічній системі;
- ✓ сприйняття, зміна установок щодо реалізації педагогами нової парадигми виховання;
- ✓ створення та цілеспрямоване використання виховуючого середовища;
- ✓ врахування в процесі розробки проекту регіональних, національних, виробничих, особливих умов функціонування початкової школи.

Література:

1. Безрукова В.С. Педагогика. Проективная педагогика. – Екатеринбург: Изд-во "Деловая книга", 1996. – 344 с.
2. Дмитрик І.С., Бурлака Я.І. Технологія виховного процесу. – К.: КДПІ, 1991. – 67 с.
3. Киричук О.В. Основні принципи і структура організації виховного процесу в школі // Рідна школа. – 1991. – №2. – С.3–11.
4. Коберник О.М. Теорія і методика проектування виховного процесу в школі. – К. : ТОВ "Міжнар. фін. агенція", 2006. – 192 с.
5. Лігоцький А.О. Методологічні аспекти проектування сучасних освітніх систем. – К. : Преса України, 1995. – 107 с.

Literature:

1. Bezrukova VS Pedagogy. Projective pedagogy. - Ekaterinburg: Publishing House "Business Book", 1996. - 344 p.
2. Dmitry IS, Burlaka JI Technology of educational process. - K. : КДПІ, 1991. - 67 с.
3. Kirichuk OV Basic principles and structure of the organization of the educational process in school // Native school. - 1991. - №2. - P.3–11.
4. Kobernik OM Theory and methods of designing the educational process in school. - K. : Ltd. "International. Finn. Agency", 2006. - 192 p.

5. Ligotsky AO Methodological aspects of designing modern educational systems. - Kyiv: Press of Ukraine, 1995. - 107 p.

Abstract. *The article identifies the most general pedagogical conditions for the success of designing the educational process in primary school. The priority of the component of education in the pedagogical system and the creation of a purposeful educational environment is determined.*

Key words: *design, educational process, primary school.*